

Euroopa Regioonide Komitee arvamus – „Euroopa õiglase kaubanduse edendamine kohalikul ja piirkondlikul tasandil”

(2015/C 260/04)

Raportöör Barbara DUDEN (DE/PES), Hamburgi liidumaa parlamendi Euroopa asjade komisjoni liige**Viitedokument****I. ÜLDISED MÄRKUSED**

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. tervitab Euroopa Parlamendi 2. aprilli 2014. aasta seadusandlikku resolutsiooni ettepaneku kohta võtta vastu otsus Euroopa arenguaasta (2015) kohta ⁽¹⁾. Aastat ei tuleks kasutada mitte ainult selleks, et liidu arengupoliitikat üldiselt esile tõsta ning ELi kodanikele lähemale tuua, vaid eelkõige tuleks järgida kaugeleulatuvat lähenemisviisi õiglasele kaubandusele, mida võib samas kasutada arengupoliitika sidususe mõõdupuuna;
2. tuletab meelde komitee varasemaid arvamusi ja tegevust, mis rõhutavad kohalike ja piirkondlike omavalitsuste erilist tähtsust ja nende rolli ELi välistegevuses ⁽²⁾;
3. toonitab, et vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 21 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 208 on ELi poliitikameetmete sidususel keskne tähtsus, ja tuletab meelde, et liit on juhtival positsioonil arenguvaldkonna poliitikameetmete sidususe määramisel ja rakendamisel. Komitee juhib tähelepanu eelkõige kaubandus- ja arengupoliitika vastastikusele täiendavusele ning rõhutab, et selles kontekstis tuleb komiteed tunnustada kui kohalike ja piirkondlike omavalitsuste arengupüüdluste stimuleerijat ja koordineerijat;
4. tuletab meelde, et juba 2006. aastal nõudis Euroopa Parlament oma resolutsioonis õiglase kaubanduse ja arengu kohta õiglase kaubanduse koordineerimist kogu ELis ja selle kontseptsiooni kinnistamist kõigis poliitikavaldkondades ⁽³⁾. Komisjon vastas sellele nõudmisele 5. mai 2009. aasta teatisega „Säästva arengu toetamine: ausa kaubanduse ja valitsusväliste organisatsioonide kaubandusliku jätkusuutlikkuse tagamise kavade roll” ⁽⁴⁾, mis pidi viima ELi tõelise õiglase kaubanduse strateegiani;
5. viitab komitee varasematele arvamustele ⁽⁵⁾, milles tunnustatakse kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulist rolli õiglase kaubanduse tooteid käsitlevas kaubanduspoliitikas. Lisaks kutsutakse üles töötama välja ühise Euroopa õiglase kaubanduse strateegia kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele;
6. toetab tulevast arenguraamistikku, mis edendab nii arengu- kui ka jätkusuutlikkuse eesmärgi ning kaasab seejuures protsessi ka kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused ⁽⁶⁾;

⁽¹⁾ A7-0384/2013.⁽²⁾ Vaid paar näidet: „Kohalike omavalitsuste mõjuvõimu suurendamine partnerriikides, et tõhustada valitsemistava ja saavutada paremaid arengualaseid tulemusi” (CDR2010-2013), ja „EL kui ülemaailmne partner: uus lähenemisviis ELi välistegevuse rahastamisele” (CDR732-2012).⁽³⁾ Euroopa Parlamendi resolutsioon õiglase kaubanduse ja arengu kohta (2005/2245(INI)).⁽⁴⁾ COM(2009) 215 final.⁽⁵⁾ Komitee arvamus „Säästva arengu toetamine: ausa kaubanduse ja valitsusväliste organisatsioonide kaubandusliku jätkusuutlikkuse tagamise kavade roll” (CDR214-2009).⁽⁶⁾ Komitee arvamus „Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks” (CDR364-2011).

7. jagab Euroopa Parlamendi nõudmist kehtestada 2015. aasta järgne ülemaailmne arenguraamistik⁽⁷⁾, „millega luuakse võrdsem ja säästvam kaubandussüsteem, mis põhineb dialoogil, läbipaistvusel ja austusel ning millega taotletakse võrdsete võimaluste suurendamist rahvusvahelises kaubanduses”;

Taust

8. märgib, et möödunud aastakümnel suurenes oluliselt nii sertifitseeritud toodetega kauplemise maht kui ka õiglase kaubanduse edendamine kohalikul ja piirkondlikul tasandil ELis. Näiteks on praegu Euroopas üle 1 500 õiglase kaubanduse omavalitsuse (see arv on viimase viie aasta jooksul kahekordistunud) ja ka õiglase piirkondade kontseptsioon muutub üha populaarsemaks;

9. juhib tähelepanu Ülemaailmse Õiglase Kaubanduse Organisatsiooni (World Fair Trade Organisation) ja Rahvusvahelise Õiglase Kaubanduse Märgistamise Organisatsiooni (Fairtrade Labelling Organisations International, praegu Fairtrade International) antud õiglase kaubanduse määratlusele: „Õiglane kaubandus on kaubanduslik partnerlus, mis põhineb dialoogil, läbipaistvusel ja austusel ning taotleb võrdsete võimaluste suurendamist rahvusvahelises kaubanduses. See annab panuse säästvasse arengusse, kehtestades paremaid kauplemistingimusi ebasoodsas olukorras olevatele tootjatele ja töötajatele, eelkõige lõunapoolsetes piirkondades, ning tagades nende õigused. Tarbijate toetatavad õiglase kaubanduse organisatsioonid osalevad aktiivselt tootjate abistamises, teadlikkuse tõstmises ja taotlevad traditsioonilise rahvusvahelise kaubanduse eeskirjade ja tavade muutmist.” (Õiglase kaubanduse põhimõtete harta, 2009);

10. tuletab meelde, et komitee jagab komisjoni arvamust, et kogu ELis tuleb säilitada õiglase kaubanduse ja sarnaste jätkusuutlikkuse tagamise kavade valitsusväline iseloom⁽⁸⁾.

II. POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Vajadus ELi õiglase kaubanduse strateegia järele

11. pooldab Euroopa õiglase kaubanduse strateegia väljatöötamist. See strateegia soodustaks sidusat ja koordineeritud lähenemisviisi õiglasele kaubandusele ja seda kõigis ELi poliitikavaldkondades, eelkõige kaubandus-, arengu- ning säästva tarbimise ja tootmise valdkonnas;

12. ootab hiljuti väljakuulutatud kaubandust käsitlevat teatist ning kutsub komisjoni üles kasutama seda võimalusena anda ülevaade komisjoni kavandatavatest konkreetsetest meetmetest ELi õiglase kaubanduse sidusa raamistiku saavutamiseks;

13. rõhutab, et selline strateegia peab soodustama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste aktiivset tegevust selles valdkonnas, ent kaasama sellesse ka teised olulised osalejad, nagu Euroopa Parlamendi, Euroopa välisteenistuse ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee. Sel eesmärgil võiks kaaluda institutsioonidevahelise tööühma loomist, et koordineerida selle valdkonna meetmeid sidususe aspektist ja tagada vastavate ELi algatuste ja poliitikameetmete omavaheline täiendus;

Kodanike teadlikkus õiglasest kaubandusest

14. tunneb heameelt viimase Eurobaromeetri väljaande üle⁽⁹⁾, kust ilmneb, et pooled ELi kodanikud on valmis õiglase kaubanduse toodete eest rohkem maksma;

15. märgib, et kuigi kogu Euroopas on tunnustus ja toetus õiglasele kaubandusele kasvanud, on selle kontseptsiooni tuntus eri liikmesriikides ja ka ELi riikide sees väga erinev. Kui Kesk- ja Põhja-Euroopas, kus õiglase kaubanduse märgist teab üle 50 % elanikest, on see küllaltki tuntud, siis enamikus Ida- ja Kesk-Euroopa riikides õiglast kaubandust veel eriti ei tunta. Lisaks sellele oleks ELi õiglase kaubanduse strateegial positiivne mõju ka kandidaatriikidele;

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi 17. novembri 2014. aasta raport Euroopa Liidu ja 2015. aasta järgse ülemaailmse arenguraamistiku kohta (2014/2143(INI)).

⁽⁸⁾ Komitee, op cit. arvamus „Säästva arengu toetamine” (CDR214-2009).

⁽⁹⁾ Eurobaromeetri eriuuring nr 421 „Euroopa arenguaasta – ELi kodanike arvamus arengu, koostöö ja abi kohta”.

16. rõhutab, et olemasolevaid rahvusvahelisi (linnade) partnerlusi (ELis, Euroopas ja kogu maailmas) tuleks kasutada selleks, et äratada teadlikkust õiglasest kaubandusest ja tutvustada häid tavasid kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Selles kontekstis tuleb eelkõige toetada ja edendada pingutusi, mida teevad kodanikuühiskonna organisatsioonid koostöös kohalike ja piirkondlike omavalitsustega;

17. peab väga oluliseks tarbijahariduse edendamist ELis, eelkõige koolihariduses, aga ka informaaalses hariduses koostöös kohalikul ja piirkondlikul tasandil olemasolevate algatustega;

Riigihanked

18. tervitab riigihankeid käsitlevaid läbivaadatud ELi direktiive, mis võimaldavad lisada riigihangetesse õiglase kaubanduse kriteeriume. Siitpeale on avaliku sektori hankijatel lihtsam toetuda säästva arengu teemade riigihangetesse hõlmamiseks vabatahtlikele märgistele ja sertifitseerimissüsteemidele;

19. kutsub komisjoni üles koostama praktilised suunised, mis selgitaksid praktiliste näidete abil õiglast kaubandust ja muid sotsiaalseid kriteeriume riigihangetes ning neid seega edendaksid;

20. tunneb heameelt selle üle, et kõikjal Euroopas kasvab omavalitsusüksuste huvi toiduainete jätkusuutliku tootmise vastu ja eelkõige nõudlus kohalikult toodetud toiduainete järele. See komitee poolehoidu võitnud lähtepunkt sobitub suurepäraselt õiglase kaubanduse toodete tarbimisega, nagu nähtub paljudest selle valdkonna piirkondlikest ja kohalikest algatustest;

21. leiab, et oleks väga kasulik teha kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele kättesaadavaks näidisriigihankelepingud, kus on arvesse võetud sotsiaalseid ja eetilisi kriteeriume. Samuti peaks komisjon seoses sellega edendama omavalitsuste tihedamat koostööd: nt ühiste kriteeriumide ja suuniste väljatöötamisel, tarnijatega läbirääkimiste pidamisel ja pikaajaliste tarnelepingute puhul, samuti riigihangete koordineeritud järelevalves, pidades silmas keskkonnavaliseid, sotsiaalseid ja eetilisi kriteeriume;

22. ärgitab piirkondlikke ja kohalikke asutusi tegema eri huvirühmade, nt ülikoolide, koolide või haiglatega konkreetses valdkonnas tihedat koostööd. Seejuures on äärmiselt oluline, et hankeid korraldavaid ametnikke teavitataks võimalustest lisada oma hangetesse jätkusuutlikkuse kriteeriume, et nad neid kriteeriume ka kasutada saaksid. Komitee toonitab, et asjaomast teavet saab levitada teadmiskeskuste kaudu. Teadmiste ja eriteabe pakkujatena toimides võivad teadmiskeskused aidata kohalikel ja piirkondlikel valitsustel ning ettevõtetel rakendada õiglasi hankeid;

23. soovib liikmesriikidel lisada oma õiguskorda võimaluse, et riigihanked sisaldaksid õiglase kaubanduse toodete positiivse diskrimineerimise kriteeriume;

24. juhib tähelepanu ka asjaolule, et näiteks keskse hankeorganisatsiooni või hankeplatvormi kasutusse andmine võib olla hea võimalus korraldada lihtsal viisil kohalikul/piirkondlikul tasandil õiglasi hankeid. Sellised algatused võivad lihtsustada õiglase kaubanduse toodete riigihankeid, kui mitu asutust koordineerib oma tellimusi ja tarneid ning saab seega tänu väiksematele kuludele ka kasu;

25. tunneb heameelt ELi institutsioonide praeguste pingutuste üle toetada õiglast kaubandust omaenda struktuurides, näiteks ELi üritustel õiglase kaubanduse toodete tarbimise kaudu, ja kutsub üles neid lähenemisviise süstemaatiliselt kohaldama. ELi institutsioonid peavad ise head eeskuju näitama. Institutsioonid peaksid toetama õiglase kaubanduse toodete tarbimist ametiasutustes, aga ka ELi korraldatavatel üritustel;

Panus õiglasse ettevõtlusse

26. leiab, et omavalitsused saavad julgustada oma piirkonna ettevõtjaid juurutama ettevõtlustavadesse õiglase kaubanduse ja ettevõtja vastutuse põhimõtteid. Näiteks võivad nad ergutada kohalikke majutus- ja toitlustusettevõtjaid ostma õiglaselt toodetud tooteid. Samuti saaks ärgitada vastu võtma õiglase kaubanduse tegevusjuhendit, millega liituksid kohalikud ja piirkondlikud ettevõtjad;

27. teeb ettepaneku, et õiglase kaubandus oleks samuti majanduse toetusprogrammide ülesanne ja vastavate riigisiseste ettevõtjate organisatsioonide ettevõtja sotsiaalse vastutuse strateegiate osis. Sellega võiks kaasnedä mitut huvirühma hõlmavate algatuste (nt jätkusuutliku kaubanduse algatused eri liikmesriikides või õiglase rõivatootmise organisatsioon (Fair Wear Foundation) teatavates sektorites) või tunnustatud märgiste (nt õiglase kaubanduse märgis) ELi toetusega arendamine ja edendamine;

28. juhib tähelepanu sellele, et väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ning alustavate ettevõtjate toetamisel avaliku sektori vahenditest, nt Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), võib kohaldada õiglase kaubanduse kriteeriume. Veel üks samm selles suunas oleks õiglase kaubanduse messide korraldamine, nagu näiteks Dortmundi õiglase kaubanduse teemaline eriala- ja tarbijamess, mis on saksa keelt kõnelevates riikides omataoliste hulgas seni suurim;

Toetus kohalikele ja piirkondlikele püüdlustele õiglase kaubanduse edendamiseks

29. teeb ettepaneku uurida õiglase piirkondade kontseptsiooni laiendamise eesmärgil, kui sobiv on algatusest „Euroopa kultuuripealinn” inspireeritud „Saksamaa õiglase kaubanduse pealinn” näide, et pakkuda Euroopa kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele stiimuleid õiglase kaubanduse edendamiseks. Sellises algatuses tuleks sihipäraselt arvesse võtta ka Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikidele eriomaseid probleeme;

30. on veendunud, et nimetus „ELi õiglase kaubanduse linn/piirkond” pakuks omavalitsustele täiendavat motivatsiooni endale piirkonnaülesel või rahvusvahelisel tasandil õiglase kaubanduse algatustega nime teha. Selle algatuse eesmärk on kodanike ja kohalike rohujuuretasandi organisatsioonide vahetu kaasamine;

Õiglase kaubandus 2015. aasta järgses ülemaailmses arenguraamistikus⁽¹⁰⁾

31. rõhutab, et kohalike omavalitsuste rolli 2015. aasta järgse arengukava kujundamisel tuleb suurendada, nagu pakkus välja kõrgetasemeline töörühm⁽¹¹⁾. 2015. aasta järgsetes arengueesmärkides tuleb tunnista kohalike omavalitsuste olulist rolli arengupoliitikas ja praegu arutlusel olevad jätkusuutlikkuse eesmärgid tuleb ellu viia kooskõlastatud riiklike, piirkondlike ja kohalike strateegiate abil;

32. tuletab meelde, et jätkusuutlikkuse eesmärkide elluviimiseks on vaja arendada partnerlusi paljude osalejate vahel, kusjuures eelkõige tuleks edendada ja rahaliselt toetada partnerlusi, mis peavad silmas kõiki jätkusuutlikkuse mõõtmeid õiglase kaubanduse valdkonnas;

33. tervitab Euroopa Komisjoni hiljuti avaldatud teatist „Vaesuse likvideerimise ja säästva arengu ülemaailmne partnerlus pärast aastat 2015” ja eeskätt selget tunnistust, et kaubandus annab panuse kaasavasse majanduskasvu ja säästvasse arengusse. Lisaks võtab komitee huviga teadmiseks selge viite sellele, et õiglase kaubanduse skeemid aitavad kõnealuses kontekstis kaasa majanduslikule, keskkonnavalasele ja sotsiaalsele kasule;

34. leiab, et eesmärgi täidetuse mõõtmiseks tuleb välja töötada konkreetsed näitajad. Õiglase kaubandus peaks olema näitaja, mis iseäranis riigihangete valdkonnas tõendab tootmise ja tarbimise jätkusuutlikkust; see võiks olla ka ja eelkõige näitaja, mis keskendub nn solidaarsuspartnerlustele, sest selles valdkonnas on juba väga positiivseid kogemusi eri sidusrühmade kaasamisega;

Kogemuste vahetamine

35. juhib tähelepanu uuringule, mis avaldati õiglase kaubanduse edendamise kohta kohalike ja piirkondlike omavalitsuste poolt ja milles käsitletakse põhjalikult ELi erinevaid lähenemisviise õiglasele kaubandusele ning analüüsitakse võimalikke takistusi. Uuringu täienduseks koondati kokku valik häid tavasid. Komitee avaldab need materjalid, et luua selles valdkonnas õpi- ja kvalifikatsioonikogukondi ning toetada käesoleva arvamuse poliitilisi nõudmisi;

⁽¹⁰⁾ „Inimväärne elu kõigile: nägemusest ühise tegutsemiseni” (koostamisel).

⁽¹¹⁾ Silmapaistvate isikute kõrgetasemelise rühma aruanne 2015. aasta järgse arengukava kohta, 30. mai 2013.

36. tunneb heameelt selle üle, et õiglase kaubanduse temaatika hõlmatakse järgmisesse detsentraliseeritud arengukoostöö aastakonverentsi (Assises). Komitee on seisukohal, et peab õiglase kaubanduse nende ürituste raames veelgi tihedamalt siduma teiste olemasolevate meetmete ja piirkondlikul tasandil olemasolevate võrgustikega;

37. rõhutab, et arenguhariduse ja teadlikkuse suurendamise programmi (DEAR – Development Education and Awareness Raising) ja samalaadseid programme saaks tulevikus kasutada ka rohkemate linnadevaheliste partnerluste – eeskätt lõunapoolsete linnadega – võimaldamiseks õiglase kaubanduse valdkonnas. Komitee toetab strateegiliste partnerluste loomist kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja õiglase kaubanduse tootjate võrgustike vahel ELi partnerriikides, kasutades selleks uut teemaprogrammi „Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja kohalikud omavalitsused”;

38. jälgib huviga selliseid tavasid nagu õiglase kaubanduse teemaline kogunemine Loire'i piirkonnas (Conseil Ligérien du Commerce Équitable), mis toob igal aastal kokku kõik õiglase kaubanduse piirkondlikud sidusrühmad, et vahetada kogemusi erinevates valdkondades;

ELi kaubanduspoliitika

39. tuletab meelde, et Euroopa Liidul on keskne roll maailma kaubanduses ning et samal ajal püüab EL laiendada oma juhtivat positsiooni jätkusuutlikkuse teemalises arutelus. Seepärast kutsub komitee Euroopa institutsioone üles kujundama ELi väliskaubanduse selliselt, et see annaks panuse säästva arengu saavutamisse;

40. võtab rahuloluga teadmiseks, et EL on astunud mõningaid samme, nt laiendatud säästva arengu peatüki kohustuslik lisamine kolmandate riikidega sõlmitavatesse kaubanduslepingutesse, kusjuures mõnes kahepoolses kaubanduslepingus märgitakse isegi selgelt, et lepingupooled toetavad õiglast ja ausat kaubandust. Selline turgude avamine peaks tooma kasu ka väikepõllumajandustootjatele;

41. soovib tungivalt nimetatud lepingute kohaldamisel jälgida, et neis riikides toetataks väikepõllumajandustootjaid, kes edendavad õiglast kaubandust; nt võiksid kaubandusdelegatsioonid selleks koostöös kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja ELi esindustega partnerriikides sihipäraselt külastada väikepõllumajandustootjaid ja tutvuda väiketootjate tingimustega kohapeal;

Töötingimused rahvusvahelistes tarneahelates

42. rõhutab, et avalikkuse tähelepanu ja paljude tarbijate huvi on viimastel aastatel järjest enam keskendunud vastuvõetamatutele töötingimustele ja inimõiguste rikkumistele tootjariikides. Näiteks tegelevad Saksamaa ja Madalmaade valitsused üheskoos ettevõtjate, ametiühingute ja kodanikuühiskonnaga sarnaste algatustega tekstiilitööstuses, et saavutada kogu tarneahela ulatuses ülemaailmse rõivatööstuse töötajate jaoks paremad ja jätkusuutlikumad elu- ja töötingimused. Sarnast lähenemisviisi uurib praegu Euroopa tasandil Euroopa Komisjon;

43. tervitab üheselt selliseid algatusi ja kutsub Euroopa Komisjoni, ent ka pädevaid riigiasutusi üles töötama välja sarnaseid projekte, kuhu tuleks partneritena kaasata ka kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused;

Õiglase kaubanduse edendamine kahepoolses suhtes

44. ärgitab õiglase kaubanduse edendamiseks kasutama rohkem muid võimalusi, nagu nt detsentraliseeritud arengukoostöö sidumine õiglase kaubandusega. Lähtepunktiks võiks võtta kogemused, mis on saadud õiglase kaubanduse hõlmamisel juba olemasolevatesse partnerlustesse lõunapoolkera riikide linnade ja piirkondadega, samuti mestimispartnerluste raames Euroopas;

45. soovib sellest lähtuvalt välja arendada ja edendada õiglase kaubanduse võrgustikke, iseäranis neid, mis koondavad ELis mitut ELi sisepiire ületavat linna või piirkonda, näiteks võrgustik, mis hõlmab piiriüleseid õiglase kaubanduse linnu Metzi, Luxembourgit, Trieri ja Saarbrückenit.

Brüssel, 4. juuni 2015

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Markku MARKKULA